

Utbildningsdepartementet
Universitets- och högskoleenheten
103 33 Stockholm
u.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet SOU 2019:6 En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan (Dnr U2019/00304/UH)

Ersta Sköndal Bräcke högskola har beretts möjligheten att lämna synpunkter på remissen *En långsiktig, samordnad och dialogbaserad styrning av högskolan* (SOU 2019:6).

Av kommittédirektivet¹ framgår att utredaren enbart ska lämna förslag på styrning för statliga lärosäten inklusive resurstilldelning. Av samma direktiv framgår följande: ”Hur regeringens bidrag till enskilda utbildningsanordnare fördelas ska inte beröras annat som en del av styrsystemet.” Samtidigt påverkas även Ersta Sköndal Bräcke högskola AB (högskolan) indirekt av utredningens förslag gällande styrning inklusive resurstilldelning. Ersta Sköndal Bräcke högskola har därför valt att avge yttrande i valda delar där högskolan ser att förslagen kan få konsekvenser för enskilda utbildningsanordnare i allmänhet och för högskolan i synnerhet.

Nedan presenteras en sammanfattning av Ersta Sköndal Bräcke högskolas yttrande. Därefter följer högskolans synpunkter mer i detalj utifrån strukturen och rubriksättningen i betänkandet.

Sammanfattning

Ersta Sköndal Bräcke högskola **instämmer** med utredarens principer för en ändamålsenlig styrning och anser därtill att samma principer även bör gälla för styrning av enskilda utbildningsanordnare. Högskolan **stödjer** utredarens förslag att regeringen bör överväga att reglera grundläggande akademiska värden och normer i 1 kap. högskolelagen, som också omfattar styrningen av enskilda utbildningsanordnare. Högskolan **stödjer** principen om att styrning av högskolan baseras på professionella normer, verksamhetsnära kunskap, ökad långsiktighet och minskad detaljreglering.

Ersta Sköndal Bräcke högskola **stödjer** förslaget om en mer dialogbaserad, samordnad och långsiktig ram för den direkta styrningen genom bl.a. fyraåriga planeringsförutsättningar. Högskolan är också **positiv** till förslaget om ett komplement till regleringsbrev i form av ett dialogbaserat, lärosätesanpassat styrinstrument i form av fyraåriga överenskommelser. Det är dock viktigt att formen för dessa överenskommelser är just dialogbaserade, övergripande, långsiktiga och att initiativet kommer från högskolan för att undvika en alltför detaljerad

¹ Kommittédirektiv Styrning för starka och ansvarsfulla lärosäten, Dir. 2017:46, s. 13.

styrning. Det bör också vara möjligt för enskilda utbildningsanordnare att ingå liknande överenskommelser med regeringen, inom exempelvis högskolornas respektive profilområden. Högskolan **stödjer** i huvudsak förslaget om en oberoende analysfunktion av sektorn.

Ersta Sköndal Bräcke högskola **stödjer** förslaget om en gemensam utbildnings- och forskningsproposition vart fjärde år och **tillstyrker** utredarens förslag att lärosätenas ansvar för det livslånga lärandet, i form av yrkesverksammas fortbildning och vidareutbildning, explicit slås fast i högskolelagen.

Högskolan **instämmer** med utredaren att det är lärosätena som har ansvar för utbildningsutbudet och att regeringens styrning av utbildningsutbudet bör begränsas till områden där det är särskilt motiverat och hållas på en övergripande nivå. **Däremot föreslår** högskolan att utbildningsuppdragen bör kunna vara både kortare och längre än fyra år samt inkludera andra utbildningar än de som leder till legitimationsyrken.

Högskolan **är positiv** till utredarens förslag att möjliggöra för gemensamma examenstillstånd eller examenstillstånd som bygger på överenskommelser med andra lärosäten.

Ersta Sköndal Bräcke högskola **instämmer** i utredarens resonemang kring behov att beakta balansen mellan direkta anslag och externa medel för forskning och **stödjer** utredarens förslag om att andelen direkta statsanslag ska utgöra minst hälften av de totala forskningsintäkterna.

Högskolan **stödjer** utredarens förslag om en bredare formulering av universitetens och högskolornas samverkansuppdrag som regleras i 1 kap. 2 § högskolelagen, så att den även innefattar utbildningens samhällspåverkan samt att uppföljning av samverkansuppdraget bör ske inom ramen för det nationella kvalitetssäkringssystemet.

Ersta Sköndal Bräcke högskola **delar i huvudsak** utredarens bedömningar rörande jämställdhetsarbetet inom högskolesektorn, men **stödjer inte** förslaget att universitetskanslersämbetet (UKÄ) bör ges tydligt ansvar för utvärdering och uppföljning av högskolans jämställdhetsarbete. Idag finns andra myndigheter som både har uppföljnings-, tillsyns- och främjandeuppdrag inom det bredare området "lika villkor", där jämställdhetsarbete ingår, såsom diskrimineringsombudsmannen (DO), jämställdhetsmyndigheten (JäMy), universitets- och högskolerådet (UHR). Fler aktörer och uppdrag som inte är koordinerade och i vissa fall går emot varandra, leder redan idag till en otydlighet inom jämställdhetsområdet vilket bl.a. skapar merarbete på lärosätena. En bättre samordning och en tydligare ansvarsfördelning behövs på nationell nivå inom jämställdhetsområdet.

Ersta Sköndal Bräcke högskola **tillstyrker** förslaget om ett samlat anslag för utbildning och forskning. Högskolan **stödjer** förslaget om tilldelning för forskning motsvarande 12 000 kr per ny helårsstudent för samtliga lärosäten. Högskolan tolkar det som att utredarens förslag även innefattar enskilda utbildningsanordnare, vilket högskolan välkomnar.

Ersta Sköndal Bräcke högskola vill slutligen understryka vikten av att enskilda utbildningsanordnare bjuds in som en självklar aktör på lika villkor som lärosäten med staten som huvudman, även om styrningen skiljer sig åt.

Specifika synpunkter

Principer för en ändamålsenlig styrning

Utredaren presenterar tre principer som bör prägla styrningen för starka och ansvarsfulla lärosäten, nämligen (1) främja akademisk frihet, kvalitet och integritet; (2) främja ett rollsäkert ansvar; och (3) främja strategisk handlingsförmåga. Ersta Sköndal Bräcke högskola instämmer med utredarens utgångspunkter och menar att samma principer bör gälla även för styrning av enskilda utbildningsanordnare.

Högskolan stödjer utredarens förslag att regeringen bör överväga att fastslå grundläggande akademiska värden och normer i 1 kap. högskolelagen, som också omfattar styrningen av enskilda utbildningsanordnare.

En samordnad, långsiktig, kunskapsbaserad och dialogbaserad process för målformulering och styrning

Ersta Sköndal Bräcke högskola stödjer tanken att styrning av högskolan baseras på professionella normer och verksamhetsnära kunskap. Att regeringen tar ansvar för övergripande mål medan lärosäten ges friheten i hur målen nås är en viktig princip likväl som att öka långsiktighet och minska detaljreglering. Högskolan ställer sig positiv till förslaget om en mer dialogbaserad, samordnad och långsiktig modell för styrning genom bl.a. fyraåriga planeringsföretsättningar.

I linje med ovanstående ser högskolan även försiktigt positivt på förslaget om ett komplement till regleringsbrev i form av ett dialogbaserade, lärosätessanpassade fyraåriga överenskommelser inom ett antal prioriterade områden. På detta sätt får lärosätena möjlighet att stärka och tydliggöra sina profiler och spetskompetenser. Det blir också möjligt att på ett tydligare sätt än idag skapa en nationell ansvarsfördelning inom områden där inget lärosäte ensam kan bygga upp en ekonomiskt och akademiskt bärkraftig verksamhet. Det är dock viktigt att formen för dessa överenskommelser är just dialogbaserade, övergripande, långsiktiga och att initiativet till ”hur”-frågorna kommer från högskolan, för att undvika en alltför detaljerad styrning. Om en modell av detta slag införs för de statliga lärosätena är det nödvändigt att också de enskilda utbildningsanordnarna kan ingå liknande överenskommelser med regeringen.

Högskolan ser även positivt på förslaget om en oberoende analysfunktion inom sektorn, men understryker samtidigt vikten av att uppdraget ska omfatta hela högskolesektorn och inte endast de statliga lärosätena.

Sambandet mellan utbildning och forskning

Ersta Sköndal Bräcke högskola förordar ett helhetsperspektiv där sambandet mellan utbildning och forskning bejakas. Lärosäten bör främja en akademisk kultur som värderar utbildning och forskning lika högt. Högskolan stödjer därför förslaget om en gemensam utbildnings- och forskningsproposition vart fjärde år.

Ersta Sköndal Bräcke högskola tillstyrker utredarens förslag att lärosätenas ansvar för det livslånga lärandet, i form av yrkesverksammas fortbildning och vidareutbildning, explicit slås fast i högskolelagen och konstaterar att detta även föreslås gälla enskilda utbildningsanordnare.

I betänkandet föreslås fyraåriga utbildningsuppdrag som består dels av mål för ett antal helårsstudenter på totalnivå, dels av mål för antal examina för utbildningar mot legitimationsyrken inom skola samt hälso- och sjukvård. Högskolan instämmer med utredaren att det är lärosätena som har ansvar för utbildningsutbudet och att regeringens styrning av utbildningsutbudet bör begränsas till områden där det är särskilt motiverat och hållas på en övergripande nivå. Däremot föreslår högskolan att utbildningsuppdragen bör kunna vara både kortare och längre än fyra år samt inkludera andra utbildningar än de som leder till legitimationsyrken. Det bör också tas i beaktande att lärosätena inom flera av de utbildningar som leder till yrkesexamina är beroende av andra aktörer, såsom regioner, kommuner och privata vårdgivare, för att kunna öka antalet utbildningsplatser med bibehållen utbildningskvalitet. Därför är regelbundna dialoger med inblandade aktörer liksom anpassning av resurstilldelning för att möta faktiska kostnader nödvändiga inför en eventuell ökning av antal examina inom dessa utbildningar.

Samarbeten mellan lärosäten, som lyfts fram i betänkandet, är särskilt viktig för mindre lärosäten såsom Ersta Sköndal Bräcke högskola. Högskolan ser därför positivt på förslaget att möjliggöra för gemensamma examenstillstånd eller examenstillstånd som bygger på överenskommelser med lärosäten.

Utredaren föreslår ett samlat basanslag för forskning och utbildning för statliga lärosäten. Som enskild utbildningsanordnare erhåller högskolan redan idag ett samlat basanslag för utbildning och forskning och erfarenheten är att det systemet fungerar väl. Det som dock står klart är att basanslaget för forskning föreslås höjas från 8 000 kr till 12 000 kr per helårsstudent för samtliga lärosäten. Högskolan välkomnar utredarens förslag med en höjning av basanslaget även för de enskilda utbildningsanordnarna för att möta utbildningsuppdraget (för utvecklande svar, se under avsnittet om resurstilldelning).

Högskolan instämmer i utredarens resonemang kring behov av att beakta balansen mellan direkta anslag och externa medel för forskning, då stor andel externa medel kan försvåra för lärosätenas möjlighet att agera självständigt och fatta strategiskt långsiktiga beslut. Högskolan ställer sig bakom utredarens förslag om att andelen direkta statsanslag ska utgöra minst hälften av de totala forskningsintäkterna. En fördel med det nya synsättet är en större akademisk frihet och att mindre tid behöver läggas på externa forskningsansökningar.

Samverkan och samhällspåverkan

Ersta Sköndal Bräcke högskola ställer sig bakom utredarens förslag om en bredare formulering av universitetens och högskolornas samverkansuppdrag som regleras i 1 kap. 2 § högskolelagen, så att den även innefattar utbildningens samhällspåverkan. Uppföljning av samverkansuppdraget bör ske inom ramen för det nationella kvalitetssäkringssystemet.

Jämställdhet

Ersta Sköndal Bräcke högskola delar i huvudsak utredarens bedömningar rörande jämställdhetsarbetet inom högskolesektorn. Det bör dock påpekas i sammanhanget att högskolan, tillsammans med fler andra enskilda utbildningsanordnare, varken omfattades av krav på plan för att utveckla arbetet med jämställdhetsintegrering som framgick av regleringsbrev 2016 eller fick ta del av det stöd som gavs till de lärosäten som omfattades av det s.k. JIHU-uppdraget. Samtidigt är bedömningsgrunderna i det nationella kvalitetssystemet inom just jämställdhetsområdet desamma för statliga och enskilda utbildningsanordnare, även om de förutsättningar som ges är olika.

Högskolan stödjer inte heller utredarens förslag att UKÄ bör ges tydligt ansvar för utvärdering och uppföljning av högskolans jämställdhetsarbete. Idag finns andra myndigheter som både har uppföljnings-, tillsyns- och främjandeuppdrag inom det bredare området "lika villkor", där jämställdhetsarbete ingår, såsom DO, JäMy, UHR. Fler aktörer och uppdrag som inte är koordinerade och i vissa fall går emot varandra, leder redan idag till en otydlighet inom jämställdhetsområdet och skapar merarbete och otydlighet inom lärosätena. En bättre samordning och en tydligare ansvarsfördelning mellan myndigheterna behövs på nationell nivå.

Resurstilldelning

Enskilda utbildningsanordnares resurstilldelning följer inte samma princip som resurstilldelning för statliga lärosäten. Således berörs inte Ersta Sköndal Bräcke högskola direkt av de förslag kring principer för resurstilldelning som presenteras i betänkandet. Däremot får förändringar i resurstilldelning för statliga lärosäten som t.ex. leder till en högre ersättning per student konsekvenser för enskilda utbildningsanordnare om ersättningsnivåerna för enskilda utbildningsanordnare inte höjs i motsvarande grad. Kvalitetskraven på utbildningen och forskningen är ju densamma oberoende av huvudman och enskilda utbildningsanordnare följs upp på samma grunder som statliga lärosäten inom ramen för det nationella kvalitetssäkringssystemet.

Ersta Sköndal Bräcke högskola instämmer i förslaget om ett samlat anslag för utbildning och forskning. Ett samlat anslag innebär en markering av att utbildning och forskning hör ihop och skapar en ökad rådighet för lärosätena att använda tilldelade resurser fritt mellan verksamhetsgrenarna utifrån lärosätets mål, strategier och behov. Högskolan tillstyrker också behovet av en förstärkning av koppling mellan utökade utbildningsuppdrag och tilldelning av forskningsmedel. I det sistnämnda kan högskolan konstatera att enskilda utbildningsanordnare hittills inte fått samma medelstillsättning som statliga lärosäten när det gäller resurstilldelningen av forskningsförstärkning utifrån en ökning av grundutbildningsplatser. Utredaren föreslår en tilldelning för forskning motsvarande 12 000 kr per ny helårsstudent för samtliga lärosäten. Högskolan tolkar det som att utredarens förslag även innefattar enskilda utbildningsanordnare, och ställer sig bakom förslaget.